

Ranking audytorów

TRENDY ➔E4

Audyt w czasach zarazy

Biegli rewidentzi szybko przestawili się na nowy model działania. Część zmian zostanie w branży już na dobre

WYNIKI FINANSOWE ➔E9

Rynek rośnie, ale nieco wolniej

W ubiegłym roku firmy działające w Polsce w sektorze audytu świadczyły usługi za prawie 4,3 miliarda złotych

LUDZIE ➔E12

To oni tworzyli polski rynek audytu

Przedstawiciele samorządu zawodowego, resortu finansów, ekonomiści – przedstawiamy ludzi, którzy ukształtowali branżę

RANKING

W tegorocznym zestawieniu wygrywa PwC

Na podium znalazły się też EY i KPMG. Swoją pozycję umocniły firmy audytorskie średniej wielkości.

KATARZYNA KUCHARCZYK

W trudnych czasach dobry audytor jest na wagę złota. Za nami już XX edycja rankingu „Rzeczpospolitej”. Jak co roku zwycięzców wyłoniliśmy na podstawie nadesłanych ankiet. Niektóre firmy zamieniły się miejscami, ale skład pierwszej dziesiątki od trzech lat jest identyczny.

Rosządy na podium

W ubiegłym roku ranking wygrało KPMG, jednak w najnowszej edycji pałeczkę lidera przejęło PwC (awansowało z drugiego miejsca). Mimo pandemicznych zawirowań, w zeszłym roku PwC dynamicznie rozwijało swój biznes, zwiększyło przychody i liczbę badanych jednostek.

W tegorocznym zestawieniu awansowało też EY – rok temu było trzecie, teraz jest drugie. Firmie urosły przychody, zwiększyła też zatrudnienie: zarówno ogólne, jak i w dziale audytu. Wśród firm z wielkiej czwórki najwyższym zatrudnieniem w dziale audytu (ponad 800 osób) może pochwalić się właśnie EY Polska.

Natomiast wspomniane już KPMG spadło w tegorocznym zestawieniu na trzecią pozycję. Rywalizacja pomiędzy EY i KPMG była bardzo zacięta: o lokacie przesądziła jedna dziesiąta punktu.

Tegoroczny zwycięzca ma za sobą udany rok. Nie ukrywa jednak, że 2021 dla całej branży audytorskiej nie będzie łatwym okresem.

– Poza aspektem humanitarnym pandemia zwróciła

uwagę na technologię i to, w jaki sposób ją wykorzystujemy. Branża audytorska musiała mocno postawić na rozwój technologiczny już przed pandemią, teraz jednak ten czynnik odgrywa bardzo ważną rolę i po pandemii będzie też należał do kluczowych – komentuje Piotr Wyszogrodzki, partner zarządzający działem audytu w PwC Polska.

Miejsca od czwartego do dziesiątego przypadły dokładnie tym samym podmiotom co przed rokiem. Odpowiednio są to: Deloitte Audit, BDO, Grant Thornton, Grupa PKF Consult, Mazars, UHY ECA oraz HLB.

Rzuć oka na rynek

Na uwagę zasługuje tempo, w jakim firmy średniej wielkości zwiększyły swoje przychody. Gros z nich może się pochwalić dwucyfrową dynamiką. – Czy to był trudny rok? Pod względem operacyjnym zdecydowanie tak. Ale biznesowo to był świetny okres. Niemal podwoiliśmy przychody z audytu – mówi Jan Letkiewicz, partner zarządzający departamentem audytu w Grant Thornton. Powody do zadowolenia ma HLB, któremu przychody urosły o niemal połowę. Grupa podkreśla, że zmienia się zakres usług świadczonych przez firmy audytorskie.

– Pojawiają się zupełnie nowe usługi, jak atestacja raportów o wynagrodzeniach w jednostkach zainteresowania publicznego. Z drugiej strony zmniejsza się zakres usług wymaganych regulacjami kodeksu spółek handlowych – mówi Maciej Czapiewski, partner zarządzający z grupy HLB.

Cały rynek audytorski urosł w 2020 r. o niespełna 8 proc. Firmy działające w tym sektorze świadczyły usługi za niemal 4,3 mld zł.

Sprawdziliśmy też, jak zmieniło się zatrudnienie. Podmioty, które uwzględniono w tegorocznym rankingu, za-

trudniają w sumie niemal 13,5 tys. osób, w tym ponad 4,7 tys. w działach audytu. Rok wcześniej było to odpowiednio: 13,3 tys. oraz niespełna 4,7 tys. Wzrost jest zatem niewielki, natomiast bardziej widać go na przestrzeni kilku lat. Na przykład cztery lata temu w pozycji „zatrudnieni przy audycie” mieliśmy tylko 4 tys. osób. Aktualna sytuacja kadrowa w branży jest trudna, ponieważ liczba biegłych rewidentów w Polsce systematycznie spada i firmom coraz trudniej jest pozyskiwać specjalistów.

Nie tylko zyski się liczą

Na dojrzałych rynkach coraz większą rolę odgrywa społeczna odpowiedzialność biznesu. Również w Polsce zyskuje na znaczeniu. Czas pandemii Covid-19 doskonale pokazał, jak ważna jest pomoc i solidarność. W branży audytorskiej nie brak firm, które prowadzą aktywną działalność charytatywną. W tegorocznym rankingu „Rzeczpospolita” są zarówno reprezentanci wielkiej czwórki, jak i mniejsi gracze.

Nagrodziliśmy w sumie dziewięć firm. Są to (kolejność alfabetyczna): Biuro Rachunkowo-Podatkowe dr hab. Karol Schneider, Ecovis System Rewident, EY Polska, Firma Audytorska Interfin, HLB, Pro Audit, UHY ECA, KPMG i PwC.

Wśród podmiotów, którym audytorzy podają pomocną dłoń, znajdują się rozmaite organizacje. Są to m.in. Akcja Humanitarna Życie, Fundacja Mam Marzenie, Polskie Towarzystwo Walki z Mukowiscydą i Fundacja Hospicjum Proroka Eliasza. Szeroko zakrojoną akcję wsparcia prowadzi PwC, które wyciąga pomocną dłoń do wielu fundacji, m.in. Dorastaj z Nami, Powiślańskiej Fundacji Społecznej, Fundacji TVN „Nie jesteś sam” czy Fundacji Polsatu.

PIOTR WYSZOGRODZKI
partner zarządzający działem audytu w PwC Polska

JAROSŁAW DAC
partner EY, dyrektor ds. praktyki zawodowej

MAREK GAJDIŃSKI
partner, szef działu audytu w KPMG w Polsce

ADRIAN KARAŚ
partner zarządzający działem audit & assurance w Deloitte

ANDRÉ HELIN
prezes BDO

JAN LETKIEWICZ
wiceprezes, partner zarządzający działem audytu w Grant Thornton

RANKING FIRM AUDYTORSKICH, DANE ZA 2020 R.

Poz. 2021	Poz. 2020	Audytor	Punkty	Przychody z czynności rewizji finansowej stanowiące podstawę naliczenia opłaty z tytułu nadzoru (tys. zł)	Liczba czynności rewizji finansowej przeprowadzonych w 2020 r.	Liczba biegłych rewidentów z polskimi licencjami *	Zatrudnieni przy audycie (bez administracji)
1	2	PwC, Warszawa	85,3	126 335	2 192	96	745
2	3	EY Polska, Warszawa	84,6	131 719	1 510	79	804
3	1	KPMG, Warszawa	84,5	101 241	2 177	116	726
4	4	Deloitte Audit sp. z o.o., Warszawa	83,4	88 962	1 285	60	570
5	5	BDO sp. z o.o., Warszawa	80,5	31 974	1 179	24	136
6	6	Grant Thornton, Poznań	80,3	33 463	902	22	156
7	7	Grupa PKF Consult, Warszawa	79,0	17 549	561	14	131
8	8	Mazars w Polsce, Warszawa	77,6	20 288	363	15	112
9	9	Grupa UHY ECA, Kraków	73,6	9 903	772	16	96
10	10	Grupa HLB w Polsce ¹⁾	73,1	5 583	337	19	53
11	11	Rödl & Partner sp. z o.o., Warszawa	72,1	11 718	299	12	58
12	16	Grupa KPW sp. z o.o., Łódź	70,6	4 732	432	8	53
13	15	Grupa Pro Audit, Kraków ²⁾	69,4	3 954	203	13	46
14	14	Grupa Moore Rewit, Gdańsk	68,9	4 282	275	9	37
15	13	Grupa Pol-Tax sp. z o.o., Warszawa	68,4	6 270	667	16	118
16	12	Grupa Gumułka, Katowice	68,1	3 516	287	10	38
17	18	Grupa CSWP, Warszawa ³⁾	65,6	3 882	182	6	28
18	20	4Audit sp. z o.o., Poznań	63,8	5 085	532	7	31
19	21	Revision-Rzeszów, Rzeszów ⁴⁾	62,6	3 673	358	5	49
20	22	Morison Ksi w Polsce ⁵⁾	61,5	2 164	135	6	28

Źródło: ankiety, wyliczenia własne; * biegli rewidentzi zatrudnieni na umowę o pracę

1) w skład grupy wchodzi: HLB M2, AVANTA Audit, Getsix

2) w skład grupy wchodzi: PRO Audit sp. z o.o.; Advantim sp. z o.o.

3) w skład grupy wchodzi: CSWP Audit sp. z o.o. sp.k.; CSWP sp. z o.o. sp.k.

4) w skład grupy wchodzi: Revision-Rzeszów Józef Król sp. z o.o. sp.k.; Revision-Rzeszów Józef Król sp. z o.o.; EKSPERT Biuro Usług Finansowo-Księgowych i Ekspertyz sp. z o.o.; Zespół Ekspertów Euro-Bilans sp. z o.o.

5) w skład grupy wchodzi: Morison Finansista sp. z o.o., Strategia Audit sp. z o.o. i Strategia Audit sp. z o.o. sp.k.

Andrzej Krakowiak
redaktor prowadzący
a.krakowiak@rp.pl

dokończenie ➔E2

RANKING FIRM AUDYTORSKICH, DANE ZA 2020 R.

Poz. 2021	Poz. 2020	Audytor	Punkty	Przychody z czynności rewizji finansowej stanowiące podstawę naliczenia opłaty z tytułu nadzoru (wys. zł)	Liczba czynności rewizji finansowej przeprowadzonych w 2020 r.	Liczba biegłych rewidentów z polskimi licencjami *	Zatrudnieni przy audycie (bez administracji)
21	23	Grupa Instytut Studiów Podatkowych Modzelewski i Wspólnicy sp. z o.o., Warszawa	60,5	2 274	159	3	22
21	19	KPFK dr Piotr Rojek sp. z o.o., Katowice	60,5	2 700	238	5	22
22	24	Polska Grupa Audytorska, Warszawa	60,4	2 842	282	6	25
23	17	Baker Tilly TPA (nazwa prawna: TPA sp. z o.o. sp. k.)	59,0	7 390	176	10	54
24	31	B-think Audit sp. z o.o., Poznań	57,5	2 300	175	4	17
25	26	RSM Poland KZWS, Poznań	57,3	4 466	110	6	30
26	30	Doradca Auditors sp. z o.o., Gdańsk	54,7	2 703	268	9	13
27	25	Misters Audytor Adviser sp. z o.o., Warszawa	54,5	2 203	133	2	4
28	29	Crowe, Warszawa	54,0	3 294	191	2	16
29	28	Ecovis System Rewident sp. z o.o., Warszawa	51,1	1 752	112	6	15
30		Bilans-Servis sp. z o.o., Kielce	50,2	2 270	209	4	49
31	34	Polinvest-Audit sp. z o.o., Kraków	48,3	1 287	133	10	7
32	37	Firma Audytorska Interfin sp. z o.o., Kraków	47,6	978	99	9	11
33	32	ZBR Faber sp. z o.o., Wrocław	47,3	1 950	171	10	11
34		Primefields sp. z o.o., Katowice	43,9	1 798	194	2	11
35	40	Quatro sp. z o.o., Wrocław	43,7	1 962	142	3	19
36	38	BBR Eko-Bilans sp. z o.o., Łódź	41,3	1 923	245	1	9
37	44	DB Audyt sp. z o.o., Katowice	40,8	1 173	112	3	18
38	45	ESO Audit s.c., Gdańsk	39,8	1 809	80	5	11
38	41	ZEFiR-Hlx sp. z o.o., Rzeszów	39,8	1 640	107	4	15
39	35	Biuro Audytorskie Provizja sp. z o.o., Kraków	39,0	1 354	176	2	24
40	36	ABR Badex sp. z o.o., Opole	38,6	1 440	161	0	17
41	39	MW Rafin sp. z o.o. sp.k., Sosnowiec	37,9	1 069	98	6	21
42		Doradca Zespół Doradców Finansowo-Księgowych sp. z o.o., Lublin	37,8	1 262	107	4	11
43	46	KKA Buchalteria sp. z o.o., Białystok	35,6	1 163	91	2	11
44	42	BGGM Audit sp. z o.o., Warszawa	34,9	1 341	141	1	6
45	49	Kancelaria Audytorska Dudek i Partnerzy, Bielsko-Biała	34,4	1 482	113	3	13
46	43	Rewido sp. z o.o., sp.k., Katowice	33,5	1 161	69	5	10
47	51	ZEF Auditor sp. z o.o., Sopot	33,1	1 334	109	3	7
48	52	Premium Audyt sp. z o.o., Poznań	31,1	1 222	174	2	18
49		AMZ sp.z o.o., Kraków	31,0	811	66	1	8
50	48	Agencja Biegłych Rewidentów Tax-2 sp. z o.o., Wrocław	30,6	1 220	115	0	9
51		Joanna Zdanowska Asstes & Fundus Audit sp.k., Kraśnik	30,3	1 114	166	1	14
52		BF Audyt sp. z o.o., Warszawa	29,3	832	70	2	5
52	59	Grupa Lex-Fin, Katowice	29,3	991	108	3	11
53	53	BEIDFK Fin-Ekspert sp. z o.o., Koszalin	28,9	876	82	0	12
54	55	ForBiznes Audyt sp.p., Łódź	28,7	650	41	3	4
55	47	MB Audyt spółka z o.o., Poznań	28,5	672	51	3	9
56	50	BUFIKS sp. z o.o., Katowice	26,4	768	79	2	10
57	58	Biuro Doradztwa i Usług Hera sp. z o.o., Sosnowiec	26,1	621	65	8	8
58	60	Bilans sp. z o.o. sp.k., Ostrów Wlkp.	26,0	718	62	6	4
59	61	DGA Audyt sp. z o.o., Poznań	25,6	846	95	2	7
60	66	FSG Audytorium Biegli Rewidenci, Gdańsk	25,4	681	44	6	9
61	56	MSR Audyt sp. z o.o., Toruń	24,5	945	80	3	7
62	64	Dossier sp. z o.o., Warszawa	23,4	874	68	2	6
63	57	AdAc sp. z o.o., Kraków	22,0	654	62	3	10
64	62	PTE-Profit sp. z o.o., Warszawa	21,5	777	82	1	2
65	77	AMS Audytor sp. z o.o., Warszawa	20,4	303	20	1	4
66		Audytorzy i Doradcy sp. z o.o., Katowice	20,2	631	65	2	10
67	63	Firma Audytorsko-Konsultingowa, Wieluń	19,6	553	41	1	7
68	69	A. M. Jesiotowscy - Finanse sp. z o.o., Kraków	18,1	598	65	3	6
69	74	WL Finanse sp. z o.o. sp.k.a., Kraków	17,9	557	41	3	3
70		Biuro Audytu i Rachunkowości Promar sp. z o.o., Gdynia	17,5	627	49	1	4
71	54	Perfectum - Audit sp. z o.o., Warszawa	16,9	93	62	3	3
72	67	Polska Kancelaria Audytorska sp. z o.o., Zduńska Wola	16,0	608	47	0	4
73	72	Audit and Tax Group sp. z o.o., Warszawa	15,8	549	51	3	6
74	70	KBA sp. z o.o., Warszawa	15,5	327	10	1	2
75		Lexus Audit sp. z o.o., Kraków	15,1	130	66	2	5
76		General Audyt sp. z o.o., Katowice	13,5	24	86	3	5
77	71	Akcept BBR sp. z o.o. Konin	12,0	476	59	1	3
78	75	Controlling KBR, Słupca	11,6	531	53	2	3
79		Biuro Rachunkowo-Podatkowe dr hab. Karol Schneider, Szczecin	10,3	73	12	2	5
80		Kancelaria Audytorska LKPF sp. z o.o., Białystok	8,2	129	12	2	4
81	79	Andrzej Zaskurski Kancelaria Biegłego Rewidenta, Siłno	7,6	274	24	1	1
82	76	Biuro Rachunkowe Halina Tabaczyńska, Bydgoszcz	7,2	151	13	1	1
83	78	MS Rewident, Warszawa	6,4	358	47	1	2

Źródło: ankiety, wyliczenia własne; * biegli rewidenci zatrudnieni na umowę o pracę

Firmy działające w Polsce zatrudniają w działach audytu w sumie prawie 5 tysięcy osób

dokończenie z **E1**

Na uwagę zasługuje też roczna działalność prospołeczna EY. W zeszłym roku firma zaangażowała się m.in. w audyt pro bono Fundacji Dobrych Inicjatyw. Ponadto od kilkunastu lat jest audytorem ogólnopolskiego konkursu o tytuł Dobroczynca Roku organizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce. W zeszłym roku EY Polska był też, już po raz szósty, audytorem plebiscytu na najlepszego sportowca Polski.

Ceny za badanie rosną

Firmy audytorskie w poprzednich latach mocno narzekały na niskie ceny za badanie sprawozdań finansowych. Sytuacja jednak się zmieniła. – Analiza rynku audytorskiego na podstawie zagregowanych sprawozdań firm audytorskich wykazała, że w 2019 r. przeciętne ceny wzrosły o prawie 7 proc., a liczba zrealizowanych usług atestacyjnych o około 3 proc. – informuje Ewa Jakubczyk-Gały, partner zarządzający PKF Consult. Dodaje, że za 2020 r. nie dokonano takiej analizy, ale jej zdaniem odczuwalny był i nadal się utrzymuje dalszy wzrost cen za usługi audytorskie, pomimo występującej presji ze strony klientów. Firmy audytorskie mają coraz większą świadomość, że w obecnym reżimie regulacyjnym i sankcyjnym nie jest możliwe utrzymanie cen za usługi na poziomie, do którego doszło po

wieloletnich spadkach. Ponadto utrzymanie odpowiedniej jakości usług wymaga istotnych inwestycji w budowanie i utrzymywanie kompetencji zespołów, w nowe technologie i inne narzędzia pracy.

– Zleceniom towarzyszy obecnie zdecydowanie więcej zadań niż dawniej, czynności o charakterze administracyjno-sprawozdawczym realizowanych w znacznym stopniu pod przeżebą nadzoru Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego, co dodatkowo zwiększa pracochłonność zleceń oraz koszty administracyjne firm audytorskich – podkreśla Jakubczyk-Gały.

Coraz większe wymagania i restrykcje sprawiają, że struktura branży ewoluuje. – Następuje wycofywanie się z rynku lub niektórych jego segmentów (w szczególności badań jednostek zainteresowania publicznego) mniejszych firm audytorskich. Obserwujemy proces kończenia działalności przez biegłych rewidentów w wieku emerytalnym, pracujących samodzielnie – informuje Czapiewski.

Jaka przyszłość branży

Wraz z wybuchem kolejnych afer finansowych, w tym ostatnio słynnego upadku Wirecard w Niemczech, powraca dyskusja na temat roli audytora i konieczności dalszego zaostrenia wymogów dotyczących badania sprawozdań finansowych jednostek zainteresowania publicznego. – Przykładem są ostatnie dyskusje na ten temat toczone

przed Parlamentem Europejskim, podczas których omawiano kwestie nadzoru nad firmami audytorskimi, kwestie dalszych restrykcji względem łączenia usług audytorskich i doradczych oraz konieczności skrócenia terminów rotacji audytora – mówi Małgorzata Pek-Kocik, partner kierująca działem audytu i doradztwa dla instytucji finansowych Mazars. Dodaje, że akurat w zakresie restrykcji dotyczących usług niedozwolonych, Polska nie ma żadnych założeń do nadrobienia. Wręcz przeciwnie: jesteśmy przykładem kraju, w którym obowiązują jedne z najbardziej restrykcyjnych zasad w tym obszarze (tzw. biała lista usług dozwolonych). Natomiast odwrotna sytuacja występuje w zakresie promowania audytu wspólnego, którego polskie przepisy w żaden sposób nie faworyzują, a także w zakresie okresu obowiązkowej rotacji. W Polsce został on nawet wydłużony.

Wiele wskazuje, że na razie przez okres pandemii audytorzy przechodzą obronną ręką, ale na hurraoptyzm zdecydowanie za wcześnie.

– Wydaje się, że najtrudniejsze niestety przed nami. Okazuje się bowiem, że Covid-19 działa na biznes jak bomba z opóźnionym zapłonem i w tym momencie nikt nie wie, w którym miejscu lontu się znajdujemy – podsumowuje Dominik Biel, partner w firmie UHY ECA. /©©

 Ranking Audytorów w internecie

rp.pl/rankingaudytorow

METODOLOGIA

Ranking powstaje na podstawie ankiet. Uwzględniliśmy osiem kryteriów:

- przychody z czynności rewizji finansowej stanowiące podstawę naliczenia opłaty z tytułu nadzoru w 2020 r. – waga 20 proc.
- przychody z wykonania innych usług atestacyjnych, które nie stanowią podstawy naliczenia opłaty z tytułu nadzoru, zawarte w raporcie przejrzystości z wyłączeniem usług podatkowych – waga 5 proc.
- przychody z czynności rewizji finansowej w jednostkach zainteresowania publicznego w 2020 r. – waga 10 proc.
- liczba czynności rewizji finansowej przeprowadzonych w 2020 r. (obligatoryjnych i fakultatywnych) – waga 20 proc.
- liczba czynności rewizji finansowej przeprowadzonych w 2020 r. w jednostkach zainteresowania publicznego (obligatoryjnych i fakultatywnych) – waga 5 proc.
- przeciętna cena czynności rewizji finansowej – waga 10 proc.
- liczba biegłych rewidentów z polskimi licencjami uwzględnionych w sprawozdaniu do PIBR – waga 20 proc.
- zatrudnieni przy audycie – waga 10 proc.

Audyt przyszłości w Twojej firmie
pwc.pl/audyt

Reimagining audit experience

**Nowe technologie, których
używamy, pozwalają nam
na wgląd w informacje
dotychczas niedostępne,
tworząc doświadczenie
audytu nowej generacji.**

kpmg.com/pl/audyt

TRENDY

Audyt w czasach zarazy

Biegli rewidentzi szybko przestawili się na nowy model działania. Część zmian zostanie w branży już na dobre.

KATARZYNA KUCHARCZYK

Obserwując rynek audytorski w dobie pandemii, można dopatrzeć się dwóch tendencji. Po pierwsze, w niezwykle szybkim tempie ewoluował on w zakresie wdrożenia nowoczesnych technologii służących do przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego. Po drugie, zdalna współpraca z klientem stała się czymś powszechnym.

Bez IT ani rusz

– Zdalna forma współpracy, mimo że na początku pandemii sprawiała pewne trudności i skutkowałą opóźnieniami, zmusiła nas do myślenia w inny sposób i weszła na dobre do praktyki audytorskiej. Zarówno nasi klienci, jak i my przyzwyczailiśmy się do takiego trybu pracy – mówi Marek Gajdziński, szef działu audytu KPMG w Polsce. Dodaje, że firma inwestuje, podobnie jak jej klienci, w coraz lepsze narzędzia i technologie zapewniające sprawne i bezpieczne prowadzenie biznesu w sposób zdalny. Nie tylko w czasie restrykcji w pandemii, ale też w dłuższej perspektywie.

Wtórkuje mu Jarosław Bochenek, partner i członek zarządu Mazars Audyt. Ocenia, że biegli rewidentzi to jedna z pierwszych profesji, które bardzo szybko zaadoptowały się do nowych, trudniejszych warunków. Wynika to z faktu, że w pracy audytora już co najmniej od kilku lat wykorzystywane są narzędzia i rozwiązania IT umożliwiające pracę poza siedzibą klienta.

– Wyglądało to w praktyce tak, że audytor otrzymywał od klienta informacje i dokumenty do analizy (przesyłane mailowo, przekazywane na udostępniane dyski) jeszcze przed fizyczną wizytą w siedzibie klienta, co pozwalało bardziej efektywnie spędzić czas w siedzibie klienta – mówi przedstawiciel Mazars Audyt. Dodaje, że audytor, przyjeżdżając do klienta, w pewnym stopniu wykonał już pracę audytorską, a wizyta to był czas na dodatkowe wyjaśnienia i potwierdzanie wniosków z badania.

Dziś, badając sprawozdania finansowe klientów, firmy audytorskie korzystają z profesjonalnych narzędzi służących wymianie informacji, a najpowszechniejszą formą komunikacji z klientem stały

się programy do wideokonferencji. – Od czasu rozwoju sytuacji pandemicznej nasze usługi w zakresie audytu w 95 proc. są realizowane w sposób zdalny – informuje Patryk Steidten, associate partner w UHY ECA.

Szanse i wyzwania

Praca zdalna spowodowała, że konieczne było ustalenie nowych zasad działania w pracy z klientem.

– Sytuacja wymagała większej elastyczności po naszej stronie, ustalania lub zmiany harmonogramów. Musieliśmy być bardziej otwarci na możliwości klienta. W natłoku innych obowiązków, związanych np. z organizowaniem wsparcia finansowego dla firmy, nie zawsze w zaplanowanym czasie klient miał czas dla nas – opowiada Bartłomiej Kurylak, współzałożyciel Polskiej Grupy Audytorskiej.

Pandemia wymusiła na branży wdrożenie nie tylko narzędzi do komunikacji zdalnej, ale również korzystanie z chmur, wirtualnych dysków czy też aplikacji do podpisywania dokumentów. Nie brak opinii, że rewolucja w zakresie

MT-R SHUTTERSTOCK

wykorzystania nowych technologii jest dopiero przed nami, a pandemia tylko otworzyła nam oczy na te kwestie.

– Ja jestem w tej grupie biegłych rewidentów, która widzi w tych zmianach szansę, a nie zagrożenie – mówi Kurylak. Jego zdaniem epidemia przyspieszy przejście procedur z tradycyjnego badania ksiąg i dokumentów na badania oparte na analizie danych z systemów informatycznych i ich efektywności.

W grę może też wchodzić wykorzystanie sztucznej inteligencji do prowadzenia ksiąg rachunkowych i analizy danych, co wyręczyłoby biegłego rewidenta w długich, mono-

tonnych czynnościach, zajmujących dużo cennego czasu. Tym samym praca biegłych rewidentów może być bardziej efektywna.

Upowszechnienie audytów zdalnych po pandemii wraz z pełną cyfryzacją świadczonych usług audytorskich sprawi, że biegły rewident nie będzie już tylko ekspertem księgowym. – Będzie musiał również doskonale orientować się w systemach informatycznych oraz szybko chłonąć nowinki technologiczne – podkreśla Piotr Derylak, menedżer w krakowskim oddziale Rödl & Partner.

Nowy zakres prac audytora nakierowany jest na maksymal-

Duże i średnie firmy audytorskie mogły stosunkowo szybko przejść na model zdalnego audytu, ponieważ już wcześniej inwestowały w nowoczesne rozwiązania technologiczne

ne wsparcie biznesu: zaczynając od tradycyjnego badania sprawozdań finansowych, poprzez głęboką analizę dużych zbiorów danych w czasie rzeczywistym, ocenę ryzyk oraz przewidywanie trendów.

– Jest to możliwe dzięki nowym technologiom, ale także kompleksowemu doświadczeniu audytorów pracujących w różnych branżach, umiejętnie łączących wielosektorową wiedzę – podsumowuje Piotr Michalczyk, partner w dziale audytu PwC. /©©

masz pytanie,
wyślij e-mail do autorki

k.kucharczyk@rp.pl

REKLAMA 0908169/A/ANDRE

BDO
30 lat w Polsce

GLOBALNA SIEĆ BDO
People helping People achieve their dreams

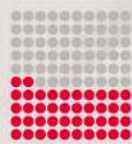
Przychody*

+7,80%

10,3
mld dol.

* dane dotyczą roku 2020;
wzrost przychodów to porównanie 2020 do 2019

Podział przychodów na linie biznesowe

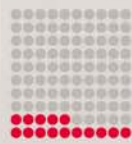
42%
Audyt

21,6%
Doradztwo
biznesowe

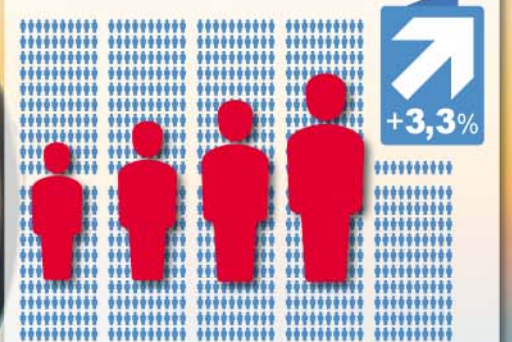
21,1%
Doradztwo
podatkowe

15,3%
BS&O

Ludzie

W BDO pracuje **91 054** ekspertów i specjalistów

Biura

BDO jest w **167** krajach
i ma **1658** biur na świecie

www.bdo.pl

BDO Centrala Warszawa, ul. Postępu 12, 02-676 Warszawa, tel.: +48 543 16 00; e-mail: office@bdo.pl

Mówili, że się nie da, a my...

PRZYBILIŚMY PIĄTKĘ!

Ostatnie **5 lat** to okres błyskawicznego rozwoju Grant Thornton na polskim rynku.

Zostaliśmy 5. największą firmą audytorsko-doradczą.

Osiągnęliśmy **155% wzrostu przychodów** oraz ponad dwukrotnie zwiększyliśmy zatrudnienie.

Dziękujemy!

Grant Thornton

AUDYT • PODATKI • DORADZTWO • OUTSOURCING
www.granthornton.pl

ROZMOWA

Nie można ulegać presji

Sprawozdania za 2020 r. będą wnikliwie analizowane. Czujemy tę odpowiedzialność, czujemy też, że testowana będzie nasza niezależność – mówi Barbara Mistowska-Dragan, prezes Krajowej Rady Biegłych Rewidentów.

KATARZYNA KUCHARCZYK

Trwa pandemia, wiele firm jest w trudnej sytuacji. Opinie audytorów są teraz analizowane dokładniej niż zazwyczaj?

Tak, ale trzeba pamiętać, gdzie leży granica naszej odpowiedzialności. Nie dajemy zapewnienia co do przyszłej rentowności badanej firmy ani skuteczności prowadzenia spraw firmy przez jej kierownictwo. To kierownik badanej jednostki powinien być przekonany i posiadać dowody potwierdzające przyjęte założenia kontynuacji działalności. Jeśli pojawiają się istotne zdarzenia, które mogą stanowić poważne zagrożenie dla firmy, to powinien je wskazać w sprawozdaniu. Nawet jeśli audytor zgadza się z założeniem kontynuacji działalności, ale istnienie znaczącej niepewności nie zostało odpowiednio ujawnione w sprawozdaniu, może wydać opinię z zastrzeżeniem, opinię negatywną lub odmówić wydania opinii.

MAT PRAS

Będzie się musiał wtedy zmierzyć z presją ze strony badanej firmy.

Często ostrzegam przed przyjmowaniem nadmiernie optymistycznych założeń dotyczących prognoz czy planów. Założenia te mogą być formułowane świadomie bądź nieświadomie. Pogorszenie koniunktury skutkuje pokusami określania jako tzw. kreatywna czy oszukańcza rachunkowość. Prawo i standardy wymagają od nas jednak dokonania rzetelnej oceny wiarygodności przyjętych założeń i prawidłowości oszacowanych wartości również wtedy, gdy nie przedstawiają one firmy w najlepszym świetle. Są firmy, które widzą zagrożenia i piszą o nich w sprawozdaniach otwarcie. Mają plan i wiedzą, jak na te zagrożenia odpowiadać. Z wyprzedzeniem negocjują kredyty, sprzedają zbędny majątek, ograniczają koszty, negocjują warunki z dostaw-

cami czy klientami, są przygotowane na przerwy w łańcuchach dostaw. W efekcie mają realistyczny plan, który zostanie pozytywnie oceniony przez biegłego.

W ostatnich latach przez rynek przetoczyło się wiele afer i zawsze pojawiało się pytanie o odpowiedzialność audytora. Jaka powinna być jego rola?

Wbrew oczekiwaniom nie jesteśmy w stanie wykryć w sprawozdaniu wszystkich nieprawidłowości. Oceniamy, czy nie zawiera istotnych zniekształceń, ale nie dajemy absolutnego zapewnienia. Dlatego tak ważne jest, aby zmniejszyć tzw. expectation gap, czyli lukę pomiędzy oczekiwaniami rynku a faktycznym zakresem obowiązków, zadań i odpowiedzialności audytora. To, co robimy i za co ponosimy odpowiedzialność, jest jasno określone przez przepisy i standardy zawodowe. Kierujemy się zawodowym sceptycyzmem, identyfikujemy i szacujemy ryzyko błędu lub oszustwa w sprawozdaniu finansowym. Oczywiście rynek oczekuje, że audytor wykryje oszustwo. Tymczasem oszustwo to zamierzone działanie i istnieje możliwość, że audytora celowo wprowadza się w błąd. Odpowiedzialność za sprawozdanie ponoszą zarząd i rada nadzorcza. /©©

OPINIE

MONIKA SKÓRKA

biegły rewident,
audit partner
w RSM Poland

MAT PRAS

W ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy słowa „pandemia” i „niepewność” odmieniane są przez wszystkie przypadki. Są branże, których obecna sytuacja dotknęła mocno, ale są też takie, które negatywnego wpływu pandemii nie odczuły prawie w ogóle lub nawet odnotowały wzrost. Wspólnym mianownikiem dla wszystkich jest jednak konieczność dostosowania się do zmieniającej się rzeczywistości.

Przez lata audyt kojarzył się bardzo mocno z badaniem danych historycznych, natomiast dzisiaj ciężar badania sprawozdania finansowego został przesunięty na analizę potencjalnych ryzyk, planów finansowych oraz

budżetów. Audytorzy muszą się wykazać dużo większą wszechstronnością i dogłębnym zrozumieniem gospodarki, kładąc nacisk na analizę szacunków dokonywanych przez kierownictwo, założeń przyjętych do wyceny aktywów do wartości godziwej, a także oceny w zakresie zdolności do kontynuacji działalności przedsiębiorstwa. Ocena wpływu pandemii na biznes należy oczywiście do kierownictwa spółek, natomiast rolą biegłego rewidenta jest weryfikacja racjonalności tych ocen oraz sprawdzenie, czy zostały one odpowiednio zaprezentowane w sprawozdaniach finansowych. Nie bez znaczenia jest tutaj umiejętność zachowania zawodowego sceptycyzmu wobec przekazywanych przez klientów informacji. Kluczowa stała się także analiza ryzyka utraty wartości aktywów, ponieważ w obecnej sytuacji stosowane dotychczas metody, założenia czy dane mogą się okazać nieodpowiednie i będą wymagały skorygowania w celu odzwierciedlenia zmian warunków rynkowych, co jest nieuniknione zwłaszcza w okresie kryzysu. /©©

ROMAN SEREDYŃSKI

partner
zarządzający
UHY ECA

MAT PRAS

Głównym celem audytu finansowego jest zwiększenie poziomu zaufania do prezentowanych informacji w sprawozdaniu finansowym. Zaufanie to opiera się w dużej mierze na ocenie przez biegłego rewidenta ryzyka zagrożenia kontynuacji działalności, mówiąc prościej – ryzyka bankructwa. Z moich obserwacji podczas badania sprawozdań finansowych za 2020 rok wynikają następujące wnioski. Niewiele jest przedsiębiorstw, które pozostały neutralne w obliczu pandemii. Pewna część firm na pandemii wygrywa i osiąga rekordowe zyski, z kolei druga część rynku przegrywa z pandemią i walczy o przetrwanie tego

trudnego okresu, zabiegając jedynie o to, żeby minimalizować straty. Jednocześnie wiele wskazuje, że pomoc publiczna dla przedsiębiorców w najbliższych latach będzie mocno ograniczona. Należy się raczej spodziewać, że wprost przeciwnie – teraz to rząd będzie oczekiwał wsparcia przez przedsiębiorców w postaci wyższych podatków oraz innych danin publicznych. Taka sytuacja będzie w bardzo istotny sposób zwiększać wspomniane ryzyko upadłości. A przecież pozytywną opinię biegłego rewidenta można traktować jako „gwarancję” tego, że „pacjent” przeżyje najbliższe 12 miesięcy, o ile nie wydarzy się nic takiego, czego nie dało się w momencie formułowania opinii przewidzieć. Ta sytuacja w mojej ocenie oznacza, że o ile w świecie medycznym wiele wskazuje na to, że dzięki szczepieniom oraz odporności stadnej pandemia dobiega końca, o tyle w świecie ekonomicznym spustoszenie wywołane przez pandemię dopiero może się zaczynać. /©©

MATERIAŁ PARTNERA: DELOITTE

MAT PRAS (2)

ADRIAN KARAŚ

partner zarządzający
Deloitte Audit w Polsce

Rynek audytu sprawozdań finansowych w Polsce przeszedł znaczną przemianę w ciągu ostatnich 30 lat, a niewątpliwie miała na to wpływ specyfika poszczególnych dekad. Lata 90., początek nowego porządku gospodarczego, prywatyzacja i wejście na rynek firm prywatnych można składować jako czas przygody i zbierania doświadczeń „nowego wspaniałego świata”. Prawdziwe przeświadczenie przyniosła kolejna dekada – wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej napłynęły inwestycje zagraniczne, a gospodarka zaczęła rosnąć, podobnie jak rynek firm audytorskich. Pierwsza dekada XXI wieku to również rozwój Giełdy Papierów Wartościowych i nowe wymogi dla spółek na niej notowanych. Ostatnie dziesięć lat to czas regulacji, nowych obowiązków, kodeksu dobrych praktyk dla spółek giełdowych, unifikacji podejścia na poziomie rynków unijnych i bliższej współpracy polskiego regulatora z ESMA (European Securities and Markets Authority). Wspólnym mianownikiem powstających w Polsce przepisów z tymi obowiązującymi na innych rynkach są standardy badania, czyli zasady przeprowadzenia badania,

zasady etyki i niezależności, jakich musi przestrzegać biegły rewident, oraz standardy kontroli jakości firm audytorskich.

Przepisy kształtują rzeczywistość

Fundamentem dla tych obszarów są międzynarodowe przepisy i wytyczne, zaczynając od Międzynarodowych Standardów Badania (MSB), poprzez Kodeks Etyki Zawodowych Księgowych, który określa podstawowe zasady etyczne ważne dla zawodowych księgowych, kończąc na Międzynarodowych Standardach Kontroli Jakości (MSKJ), określających normy i wytyczne dla systemów kontroli jakości stosowanych przez audytora. Mniejsze różnice w przepisach występują w przypadku audytów spółek, niebędących Jednostkami Zainteresowanymi Publicznego (JZP). Zarówno w przepisach w USA, jak i EU, JZP są pod szczególnym nadzorem i posiadają specjalne uregulowania we wszystkich trzech wyżej wymienionych wymiarach. Przepisy dotyczące badania JZP są bardziej restrykcyjne, co wynika ze specyfiki tych podmiotów, a w szczególności ich publicznego znaczenia. W Polsce największy wpływ na obowiązujące

audytorów przepisy ma ustawa z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym. Spowodowała ona, że przepisy dotyczące audytu zaczęły znacząco różnić się zarówno od tych stosowanych w innych krajach UE, jak i na świecie.

Większego znaczenia w spółkach nabierają systemy kontroli wewnętrznej, komitety audytu czy obowiązki raportowe. Zarówno przepisy, jak i działania podmiotów badanych są istotne z punktu widzenia prac audytorskich, dlatego powinny niezmiennie pozostawać w optyce biegłych rewidentów.

Świat jutra dla audytu

Jutro dla audytu rozpoczęło się już wczoraj i nie tylko w związku z wybuchem pandemii koronawirusa. Biznes ma świadomość, że digitalizacja przedsiębiorstw jest nieunikniona. Postępuje cyfryzacja, wzrasta ilość dostępnych danych, a konieczność ich przetwarzania ma również istotny wpływ na proces audytu. Usprawnienie procedur badania sprawozdań finansowych to w Deloitte jeden z priorytetów. Innowacyjne narzędzia wykorzystujemy między innymi

w procesie pozyskiwania danych, ich zaawansowanej analizie oraz w komunikacji z klientem i organizacji procesu badania, jak również przy inwentaryzacjach. W przyszłości niewątpliwie największą rewolucją będzie wykorzystanie w procesie badania rozwiązań opartych na sztucznej inteligencji (AI) i na rozwiązaniach chmurowych. AI może mieć zastosowanie np. w analizie zapisów księgowych, wskazując te nietypowe, które niosą wyższe ryzyko błędów. Trzeba mieć na uwadze, że nowe narzędzia wspierające audyt muszą być niezmiennie oparte na regulacjach, odpowiadać na zmiany w rachunkowości oraz dostosowywać się do zmieniającego się otoczenia rynkowego.

Rozważania na temat przyszłości audytu oraz odpowiednie dostosowanie działań sprawozdawczych do wymagań interesariuszy nabierają coraz większego znaczenia. Powstaje pytanie – w jaki sposób zaoferować firmom i inwestorom raportowanie wskazujące możliwości odbudowy pozycji i powrotu na ścieżkę wzrostu.

Deloitte na świecie przeprowadził badanie wśród 351 przedstawicieli kadry kierowniczej wyższego szczebla, kierowników komitetów audytu, inwesto-

rów, akcjonariuszy oraz członków zarządu z dziewięciu krajów, aby lepiej zrozumieć znaczenie, jakie przypisują badaniom sprawozdania finansowego. W ciągu ostatnich kilku lat obserwujemy rosnące oczekiwania wobec przeprowadzanych badań, które dotyczą zmian i dostarczania stosownych informacji w czasie rzeczywistym. Co więcej, firmy oczekują, aby badania dotrzymywały kroku innowacjom wprowadzanym na poziomie ich działań biznesowych i procesów.

W odpowiedzi na te wymagania firmy audytorskie, w tym Deloitte, inwestują w doskonalenie procesów lub w nowe procesy i technologie oraz uczą się, jak najlepiej wyposażać swoich biegłych rewidentów w narzędzia i wiedzę.

Respondenci wskazują również, które obszary biznesowe powinny zostać uwzględnione w trakcie audytu w przyszłości, wyłania się równy podział między: kulturę korporacyjną, działania w duchu wartości, zrównoważonego rozwoju, standardy i działania etyczne, działalność odpowiedzialną społecznie, misję organizacji oraz cyberzagrożenia*. /©©

* <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/audit/articles/budowanie-odpornosci-badanie-Deloitte-Audit-Value-Survey-2020.html>

30 lat rozwoju rynku audytorskiego w Polsce

WSPOMNIENIE O MARII RZEPNIKOWSKIEJ

Maria Rzepnikowska pełniła przez wiele lat funkcję Chairmana Deloitte Polska, partnera Deloitte Central Europe oraz partnera w dziale Audytu Deloitte. Była osobą wyjątkową o wysokiej etyce pracy. Wiedziała, jak wymagający jest zawód biegłego rewidenta, tym bardziej istotne było dla niej pogłębianie wiedzy. Jej praca zawodowa ściśle łączyła się z działalnością ekspercką i edukacyjną. Odeszła od nas ceniona autorka szeregu publikacji z zakresu rachunkowości, zawsze profesjonalna, pełna optymizmu, zawsze gotowa do pracy na rzecz zawodu. Swoją działalność na rzecz biegłych rewidentów rozpoczęła w łódzkiej oddziale samorządu. W latach 2003–2015 była członkiem Krajowej Rady Biegłych Rewidentów, a przez dwie kadencje pełniła funkcję zastępcy prezesa KRBR. Była przewodniczącą komisji ds. współpracy międzynarodowej, gdzie miała bezpośredni wpływ na kształtowanie polityki Izby. Reprezentowała samorząd w Komisji Nadzoru Auditowego. Współpracowała z sejmową Komisją ds. Finansów i była zaangażowana jako ekspert w prace zespołów przygotowujących lub opiniujących zmiany w przepisach prawa. Brała udział w tworzeniu 4, 7 oraz 43 Dyrektywy UE. Reprezentowała Polską Izbę Biegłych Rewidentów w Fédération des Experts-comptables Européens i jako pierwsza Polka pełniła funkcję członka zarządu oraz wiceprezesa zarządu tej organizacji. ■

Building a better
working world

Czy nie znając
szerokiego kontekstu
możesz dostrzec
pełny obraz sytuacji?

Nasi audytorzy wykorzystują
zaawansowane analizy danych, by odkryć
ukryte wzorce i trendy. Wysokiej jakości
audyt jest zarówno nauką, jak i sztuką.

ey.com/pl_pl/digital-audit #BetterQuestions

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

ROZMOWA

Biznes opiera się na ludzkich relacjach

Praca zdalna, w tym zdalny audyt, zostanie z nami w wielu obszarach również po pandemii. Nie oznacza to jednak, że znikną relacje biznesowe – mówi **André Helin**, prezes BDO.

KATARZYNA KUCHARCZYK

Od ponad roku jesteście świadkami pandemii. Praktycznie z dnia na dzień wiele firm, również audytorskich, musiało przejść na tryb pracy zdalnej. To było duże wyzwanie?

Biegły rewident bada sprawozdanie finansowe w dużej mierze tam, gdzie jest przechowywana i dostępna dokumentacja księgowa. Jeżeli jest ona w chmurze, to zarówno dział finansowy badanej jednostki, jak i firma audytorska mają do dokumentacji równie daleko. Nie ma więc sensu przyjeżdżać do jednostki, aby tam oglądać dokumenty znajdujące się w chmurze. To zjawisko daje możliwości wirtualnego audytu, o co od lat zabiegają duże firmy audytorskie. Strategia wirtualnego audytu umożliwiła BDO w pandemii i kryzysie przejście z dnia na dzień na formę pracy zdalnej.

Czyli pandemia przyspieszyła przejście na wirtualny audyt?

Absolutnie tak. Pandemia przyspieszyła rozwój technologiczny w firmach

audytorskich i tym samym wpłynęła na rozpowszechnienie wirtualnego audytu, do którego duże międzynarodowe firmy audytorskie przygotowywały się przynajmniej od trzech-czterech lat. Praca zdalna i wirtualny audyt nie są produktem pandemii, ale rezultatem powstania nowej technologii i umieszczenia w chmurze elektronicznych systemów finansowo-księgowych.

Jak wygląda w praktyce praca z klientem w ramach wirtualnego audytu?

Firma autorska potrzebuje dostępu do systemów elektronicznych badanego klienta oraz bezpiecznego kanału transmisji danych. Dostęp do chmury i danych finansowych klienta za pomocą internetu jest taki sam w formie pracy zdalnej, jak w sytuacji, kiedy zespół badający pracuje w biurze, w siedzibie klienta.

Kolejnym istotnym aspektem niezbędnym do wirtualnego audytu jest bezpieczny kanał przysyłania danych z chmury klienta do chmury firmy audytorskiej.

Kluczową rolę odgrywają tu nowe technologie?

Oczywiście. Te, które są wykorzystywane w stosowanych narzędziach. W przypadku BDO nasze dwa główne narzędzia pracy to: Audit Proces Tool (APT) oraz BDO Portal.

APT jest elektronicznym procesem badania sprawozdania bazującym w całości na metodologii międzynarodowych standardów badania. Program został skonstruowany przez Microsoft na zlecenie i według modelu opracowanego przez audytorów BDO. System działa w pełni w czasie rzeczywistym i został skonstruowany do pracy zespołowej. W praktyce członkowie zespołu badającego badają podzielone im obszary, a osoba kierująca badaniem – także w formie zdalnej – sprawdza i zatwierdza wykonane prace. Program został pierwotnie opracowany pięć-sześć lat temu i doczekał się już kilku wersji. Ważne jest podkreślenie, że APT nie wprowadza nowej metodologii badania, jest natomiast

MATE PRAS.

Kolejną sprawą o dużym znaczeniu jest fakt, iż elektroniczne systemy finansowo-księgowe i aplikacje chmurowe dają możliwość badania sprawozdań finansowych równolegle z pierwotną rejestracją danych, co w praktyce znacznie skraca czas badania i zatwierdzania sprawozdań finansowych, a to z kolei dla inwestorów spółek giełdowych ma kolosalne znaczenie.

Czy to oznacza pożegnanie z tradycyjnym badaniem sprawozdań finansowych?

Nie. Mimo wielu watorów przytoczone zmiany i trendy nie oznaczają, że wirtualny audyt kompletnie wyeliminuje tradycyjną formę badania sprawozdań w siedzibie klienta. Dzisiaj wiele pozycji finansowych jest opartych nie tylko na historycznych danych księgowych, ale w dużej mierze na wartościach szacunkowych, czyli na próbie kwantyfikacji przyszłych zdarzeń gospodarczych. Ważne są oczekiwania zarządów badanych spółek, znajomość ich planów strategicznych i oceny rynku. Tutaj kolosalne znaczenie mają bezpośrednie kontakty biznesowe. Biznes to relacje ludzkie – tak było zawsze i tak będzie w przyszłości. Mimo, a może i wbrew, pandemii. /©©

skoordynowanym i elektronicznym procesem badania. Praca zdalna i badanie grupowe w BDO stosowane jest już od kilku lat, zwłaszcza w przypadku dużych i złożonych międzynarodowych grup kapitałowych. Audytorzy BDO mieszkający w różnych krajach nierzadko współpracują przy badaniu grupowym właśnie w formie pracy zdalnej.

Drugą nogą wirtualnego badania jest transmisja danych w formie ujednoliconej i bezpiecznej. W naszym przypadku takim narzędziem jest BDO Portal. Aktualnie w skali międzynarodowej nasz portal obsługuje ponad 100 tys. klientów, a został wdrożony półtora roku temu, więc na szczęście jeszcze przed pandemią. Nasze oczekiwania co do portalu są takie, że będzie pracowało z tym narzędziem ponad 60 tys. audytorów BDO, świadcząc usługi dla kilku milionów spółek. W przypadku portalu kluczowe są bezpieczeństwo i poufność. Portal musi chronić dostęp do newralgicznych danych

i zapewniać wszelkie wymogi bezpieczeństwa.

Jeżeli do APT i BDO Portal dodamy Office 365, w tym Teams, to od strony narzędzi nic nie stoi na przeszkodzie, aby prace zawiązane z badaniem sprawozdań w dużej mierze opierały się na badaniu zdalnym. Do tego samego wniosku doszła Polska Agencja Nadzoru Audytowego, która dąży w dużej mierze do przeprowadzania kontroli firm audytorskich w formie zdalnej.

Zdalny audyt zostanie z nami na zawsze?

Zjawisko pracy zdalnej z całą pewnością zostanie także po zakończeniu pandemii, bo jest racjonalne i efektywne zarówno dla podmiotu badanego, jak i zespołu badającego.

CV

André Helin zarządza firmą BDO. Jest doktorem nauk ekonomicznych w zakresie zarządzania i biegłym rewidentem. Autor licznych podręczników i publikacji stanowiących standard w polskiej rachunkowości. Ma wieloletnią praktykę we współpracy z instytucjami finansowymi, krajowymi i zagranicznymi grupami kapitałowymi, spółkami giełdowymi i przedsiębiorstwami rodzinnymi. ■

TRENDY

Przedstawiciele branży łączą swoje siły

Konsolidacja na rynku usług audytorskich nabrała tempa. Dotyczy przede wszystkim mniejszych i średnich firm.

KATARZYNA KUCHARCZYK

Obserwowane od kilku lat procesy wynikają między innymi z nowych i coraz bardziej złożonych regulacji w obszarach działalności firm audytorskich.

– Mowa tu o wprowadzeniu międzynarodowych standardów badania czy powołaniu odrębnego państwowego organu PANA. Firmy, łącząc się w sieć, mogą efektywniej stawić czoła i sprostać nowym regulacjom i wymaganiom, ale także może to być krok milowy w ich rozwoju biznesowym – podkreśla Kamil Walczuk, współzałożyciel Polskiej Grupy Audytorskiej. Dodaje, że mniejsze podmioty dostrzegają, że działając na rynku w pojedynkę, nie są w stanie oferować swoich usług i realizować projektów dla większych podmiotów.

Wynika to po prostu z braku odpowiednich zasobów ludzkich bądź kompetencji. Działając w sieci, można te braki stosunkowo łatwo uzupełnić i zwiększa się spektrum klientów, do których można wyjść z ofertą. Taka konsolidacja ma także pozytywne aspekty

czysto ekonomiczne, takie jak podział kosztów stałych, realokacja wolnych zasobów ludzkich pomiędzy firmami sieci oraz wymiana wiedzy.

– Mając na uwadze te wszystkie korzyści, już ponad roku temu Polska Grupa Audytorska zaczęła działać jako sieć, współpracując z Dewiza Audyt z Gliwic – wskazuje Walczuk. I zwraca uwagę na jeszcze jedną ważną kwestię: w przypadku sieci klienci zyskują też dostęp do firm partnerskich członków sieci. Wtórnie mu Mirosław Kośmider,

Audit ważne jest połączenie dwóch czynników.

– Jednym jest możliwość uczestniczenia w globalnym rynku, korzystania z najlepszych praktyk audytorskich w ramach Nexia International, międzynarodowej sieci firm audytorskich, zajmującej 8. miejsce na świecie. Drugi polega na zachowaniu przyjaznej kultury firmy, opartej na wspólnie przyjętych zasadach i wartościach, nie mającej charakteru korporacji – mówi Kośmider. Twierdzi, że konsolidacja przynosi już znaczące korzyści. – Nasze przychody z tytułu badania spółek notowanych na GPW, pomimo niewielkich zmian audytorów wśród tych spółek wynikających z wydłużonego okresu obowiązkowej rotacji, zwiększyliśmy w związku z nowymi klientami o 37 proc., a przychody z audytu ogółem o ponad 24 proc. – wskazuje.

Liczba rewidentów i firm audytorskich spada. Jak wskazuje Krajowa Rada Biegłych Rewidentów jeszcze w 2016 r. biegłych było niemal 7 tys., a na koniec 2020 r. – już tylko 5,4 tys. Wykonujących zawód jest znacząco mniej: w 2016 r. było ich 3,2 tys., a pod koniec 2020 r. – nieco ponad 2,8 tys. Z kolei firm audytorskich jest teraz 1389 wobec 1571 w 2017 r. /©©

REKLAMA 0908173/A/ANDRE

15 lat na rynku

6 oddziałów w Polsce

270 na świecie

ponad 8500 ekspertów

Wszystko dla Twojego biznesu...

- Audyt
- Doradztwo prawno-podatkowe
- Outsourcing
- Doradztwo biznesowe
- Szkolenia

www.uhy-pl.com

An independent member of UHY International

Helping you prosper

WYNIKI FINANSOWE

Rynek rośnie, ale nieco wolniej

W ubiegłym roku firmy działające w Polsce w sektorze audytu świadczyły usługi za prawie 4,3 miliarda złotych.

KATARZYNA KUCHARCZYK

Średnioroczne tempo wzrostu przychodów firm audytorskich w ostatnich pięciu latach wynosi 10 proc. Kilkunasto-procentową dynamikę rynek zanotował w 2018 i 2019 r., natomiast w danych za 2020 r. widać już spadek tempa. Firmy działające na rynku audytu świadczyły w zeszłym roku usługi za 4,25 mld zł, co oznacza 7,6-proc. wzrost wobec roku wcześniejszego. Dynamika jest więc o niemal połowę niższa niż w zeszłorocznej edycji rankingu.

Stabilna czwórka

Około 84 proc. rynku pozostaje w rękach wielkiej czwórki. To o 1 pkt proc. mniej niż rok wcześniej (w odniesieniu do ówczesnej wartości rynku). Analiza danych za ostatnie lata pozwala stwierdzić, że udział czterech największych firm od 2017 r. utrzymuje się na stosunkowo stabilnym poziomie, oscylującym wokół 84–85 proc. Jednocześnie utrzymuje się zjawisko, które widać już od pewnego czasu: za gros przychodów największych firm odpowiadają inne usługi, nie strictly audytorskie.

Jeśli pod uwagę wzięlibyśmy tylko przychody z audytu, to łączne przychody całej branży w zeszłym roku przekroczyły nieznacznie miliard złotych. To oznacza 12-proc. dynamikę względem wcze-

śniejszego roku. Na samą wielką czwórkę przypada prawie 750 mln zł, czyli 74 proc. rynku. To udział o 3 pkt proc. niższy niż rok wcześniej.

Jeszcze niższy jest udział największych firm w rynku, jeśli pod uwagę weźmiemy tylko przychody z tytułu wykonania czynności rewizji finansowej, stanowiące podstawę naliczenia opłaty z tytułu nadzoru. Wyniosły one w sumie w zeszłym roku 699 mln zł, wobec 642 mln zł w 2019 r. Na samą wielką czwórkę w 2020 r. przypadło 448 mln zł. To daje jej 64-proc. udział w tym segmencie wobec 441 mln zł przychodów rok wcześniej, implikujących wtedy udział rzędu 69 proc.

Firmy pod lupą

Liderem pod względem wartości wypracowanych łącznych przychodów pozostaje PwC, które kontroluje 26 proc. całego rynku wobec 24 proc. w zeszłorocznej edycji rankingu. PwC było wtedy jedyną firmą audytorską, której udało się przekroczyć na polskim rynku poziom miliarda złotych rocznych przychodów. W tym roku sytuacja się nie zmieniła. Ale blisko przebiecia tej granicy jest już EY, które w 2020 r. zaksięgowало ponad 962 mln zł przychodów. Na kolejnych miejscach znalazły się Deloitte Audyt (prawie 821 mln zł) i KPMG (niemal 666 mln zł). Natomiast jeśli pod

uwagę weźmiemy tylko przychody z audytu, to dwie ostatnie firmy zamieniają się miejscami: trzecie jest KPMG z wartością prawie 191 mln zł, a czwarty Deloitte ze 144 mln zł. Dwie pierwsze pozycje zostają natomiast bez zmian: prym wiedzie PwC z niemal 220 mln zł przychodów z audytu, a za nim EY ze 195 mln zł.

Dobrze pod względem ogólnych przychodów wypadają też firmy średniej wielkości, takie jak Grant Thornton, BDO, Mazars, Baker Tilly TPA. Grupa HLB, RSM Poland KZWS czy PKF Consult. Odnosiły one w 2020 r. przychody w przedziale od niemal 35 mln zł (PKF) do prawie 112 mln zł (Grant Thornton).

Znakomity rok

Średnia dynamika zmiany przychodów wszystkich analizowanych firm sięga 13 proc. Ponad 81 proc. podmiotów zwiększyło obroty. Największą dynamiką mogą się pochwalić te podmioty, w których wcześniejsza baza była stosunkowo niewielka. Ale bardzo dobrze wypadają również średni audytorzy, którym udało się zanotować dwucyfrowe tempo wzrostu. To m.in. Grant Thornton, Grupa HLB, 4Audyt, Mazars, Pro Audit, Pol-Tax, AdAc, Moore Rewit czy PKF Consult. – Mamy za sobą znakomity rok, z niesamowitym wzrostem

przychodów, więc nie mogę powiedzieć, że pandemia była dla nas istotną przeszkodą – mówi Jan Letkiewicz, partner zarządzający departamentem audytu w Grant Thornton.

Z kolei w grupie największych audytorów pozytywnie pod względem dynamiki wyróżnia się EY, który łączne przychody zwiększył o 10,6 proc., do wspomnianych już 962 mln zł. Lider zestawienia, PwC, urósł w niemal takim samym tempie jak cały rynek, o ponad 7 proc. Wzrost przychodów odnotowało też Deloitte (3 proc.), a KPMG zanotowało symboliczny spadek (o mniej niż 1 proc.). /©©

4,25 mld zł

wyniosły w 2020 r. łączne przychody firm działających na rynku audytu w Polsce

1,1 mld zł

sięgnęły przychody firmy PwC. Odpowiadały za prawie 26 proc. całego rynku

REKLAMA 0908190/A/ANDRE

FIRMY AUDYTORSKIE WEDŁUG PRZYCHODÓW Z AUDYTU DANE ZA 2020 R., W TYS. ZŁ

Poz. 2021	Nazwa	Przychody z audytu ogółem*	Przychody ogółem	P1
1	PwC, Warszawa	219 998	1 103 242	1
2	EY Polska, Warszawa **	195 040	962 169	2
3	KPMG, Warszawa	190 556	665 925	4
4	Deloitte Audyt sp. z o.o., Warszawa	144 052	820 647	3
5	BDO sp. z o.o., Warszawa	38 649	88 497	6
6	Grant Thornton, Poznań	34 798	111 961	5
7	Mazars w Polsce, Warszawa	20 076	67 920	7
8	Grupa PKF Consult, Warszawa	17 184	34 907	11
9	Baker Tilly TPA (nazwa prawna: TPA sp. z o.o. sp. k.)	13 373	51 345	8
10	Rödtl & Partner sp. z o.o., Warszawa	11 718	13 925	17
11	Grupa UHY ECA, Kraków	10 524	16 061	14
12	Grupa Pol-Tax sp. z o.o., Warszawa	6 270	7 066	23
13	Grupa HLB w Polsce	5 457	37 455	9
14	RSM Poland KZWS, Poznań	5 369	35 340	10
15	Grupa Pro Audit, Kraków	5 183	8 526	18
16	4Audyt sp. z o.o., Poznań	5 085	5 420	26
17	Grupa Gumutka, Katowice	4 974	6 872	24
18	Grupa KPW sp. z o.o., Łódź	4 732	5 241	27
19	Grupa CSWP, Warszawa	3 988	7 806	21
20	Revision-Rzeszów, Rzeszów	3 673	6 542	25
21	Grupa Moore Rewit, Gdańsk	3 545	14 142	16
22	Crowe, Warszawa	3 294	3 368	30
23	Morison Ksi w Polsce	3 143	8 399	19
24	Polska Grupa Audytorska, Warszawa	3 084	8 230	20
25	Doradca Auditors sp. z o.o., Gdańsk	2 703	2 832	36
26	KPFK dr Piotr Rojek sp. z o.o., Katowice	2 700	7 600	22
27	B-think Audit sp. z o.o., Poznań	2 300	2 422	40
28	Grupa Instytut Studiów Podatkowych Modzelewski i Wspólnicy sp. z o.o., Warszawa	2 298	28 000	12
29	Bilans-Servis sp. z o.o., Kielce	2 270	3 267	31
30	Misters Audytor Adviser sp. z o.o., Warszawa	2 073	2 398	41
31	ZBR Faber sp. z o.o., Wrocław	2 059	2 600	39
32	Quatro sp. z o.o., Wrocław	1 962	2 040	45
33	BBR EKO-Bilans sp. z o.o., Łódź	1 923	3 244	32
34	Ecovis System Rewident sp. z o.o., Warszawa	1 840	16 187	13
35	ESO Audit s.c., Gdańsk	1 809	2 018	46
36	Primefields sp. z o.o., Katowice	1 798	1 808	50
37	ZEFIR-Hlx sp. z o.o., Rzeszów	1 640	3 002	34
38	Kancelaria Audytorska Dudek i Partnerzy, Bielsko-Biała	1 482	1 581	55
39	ZEF Auditor sp. z o.o., Sopot	1 420	2 123	43
40	Biuro Audytorskie Prowiza sp. z o.o., Kraków	1 354	1 901	48
41	BGGM Audyt sp. z o.o., Warszawa	1 341	1 341	58
42	Polinvest-Audit sp. z o.o., Kraków	1 322	1 779	51
43	KKA Buchalteria sp. z o.o., Białystok	1 280	2 809	37
44	ABR Badex sp. z o.o., Opole	1 232	1 611	53
45	DB Audyt sp. z o.o., Katowice	1 226	1 508	57
46	Doradca Zespół Doradców Finansowo-Księgowych sp. z o.o., Lublin	1 187	4 737	29
47	Agencja Biegłych Rewidentów Tax-2 sp. z o.o., Wrocław	1 173	1 589	54
48	Joanna Zdanowska Asstes & Fundus Audit sp.k., Kraśnik	1 114	1 117	65
49	BUFIKS sp. z o.o., Katowice	1 080	1 509	56
50	Rewido sp. z o.o., sp.k., Katowice	1 029	2 785	38

P1 - kolejność według przychodów ogółem, dane w tys. zł
* kwota uwzględnia przychody z wykonania czynności rewizji finansowej, które nie stanowią podstawy naliczenia opłaty z tytułu nadzoru; ** przychody z audytu za okres 07.2019 - 06.2020 r.

ZAPEWNIMY
NIEZALEŻNY
I RZETELNY
AUDYT
TWOJEJ
FIRMY

Audyt | Księgowość | Doradztwo podatkowe
Usługi korporacyjne | Kadry i płace | IT consulting
Due diligence | Ceny transferowe | M&A

www.rsm.poland.pl
biuro@rsm.poland.pl

RYNEK KAPITAŁOWY

EY i PwC wygrywają na giełdzie

Obsługa spółek notowanych na warszawskim parkiecie to coraz większe wyzwanie, ale także prestiż.

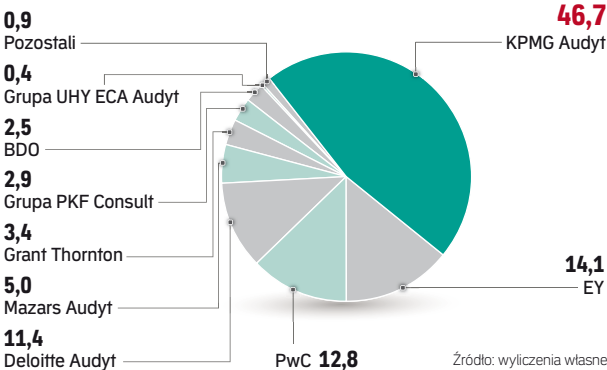
KATARZYNA KUCHARCZYK

Jak co roku pod lupę bierzemy polski rynek kapitałowy i sprawdzamy, które firmy audytorskie badają sprawozdania emitentów, czyli firm będących elitą polskiego biznesu. W tegorocznej edycji rankingu tyle samo punktów zdobyły EY Polska (zeszłoroczny zwycięzca) oraz PwC. Na uwagę zasługuje imponujący awans tej ostatniej firmy: rok temu była czwarta. Drugie miejsce w tegorocznym rankingu przypadło firmie KPMG. Na podium znalazło się też BDO.

Nie tylko wielka czwórka

Mocną pozycję BDO w segmencie giełdowym potwierdza jej miejsce wśród najbardziej aktywnych firm audytorskich na giełdzie w 2020 roku (obsługujących najwięcej spółek z GPW). Tu również pierwsza pozycja jest podwójna: wygrywają BDO i Grupa UHY ECA. W pierwszej piątce znajdują się jeszcze: PwC (2), Grant Thornton (3), EY Polska (4) i Grupa PKF Consult (5).

Podział rynku pod względem wartości aktywów badanych firm, w proc.

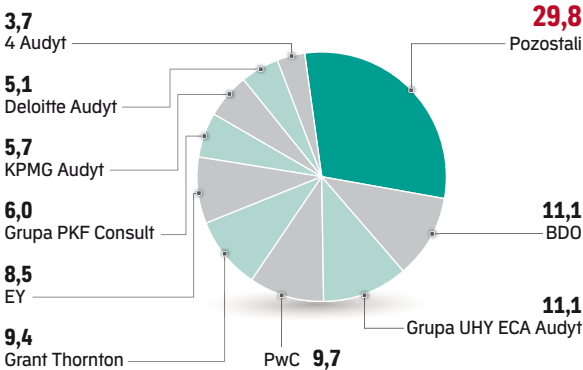

Z kolei wśród najbardziej aktywnych firm audytorskich na New Connect w 2020 r. pałeczkę lidera dzierży 4Audyty. Na podium mamy też PKF Consult, UHY ECA, a tuż za nimi Pro Audit.

Audytorzy średniej wielkości dobrze odnajdują się w trudnym segmencie jednostek zainteresowania publicznego (czyli m.in. spółek giełdowych). Natomiast domeną wielkiej czwórki pozostaje obsługa największych emitentów. Dobrze obrazuje to podział rynku usług audytor-

skich przy różnych założeniach. Jeśli pod uwagę bierzemy przychody audytowanych firm, na wielką czwórkę w sumie przypada 76,6 proc. rynku, w tym najwięcej (26,3 proc.) na Deloitte. Jeśli pod uwagę weźmiemy wartość aktywów badanych firm, na wielką czwórkę przypadnie 85 proc., najwięcej (46,7 proc.) na KPMG. Analogicznie, jeśli przeanalizujemy podział rynku pod względem wartości księgowej badanych firm. W takim ujęciu wielka czwórka ma 77,9 proc., a najwięcej (25,1

Podział rynku pod względem liczby badanych firm, w proc.

proc.) znów przypada na KPMG.

Natomiast sytuacja wygląda już diametralnie inaczej, jeśli jako kryterium przyjmujemy liczbę badanych firm. W takim ujęciu rynek jest zdecydowanie bardziej rozdrobniony, a największymi graczami są wspomniane już BDO i UHY ECA, podmioty najbardziej aktywne, czyli obsługujące najwięcej giełdowych firm. Na BDO i UHY ECA przypada po ponad 11 proc. rynku. A na wielką czwórkę w sumie 29 proc.

Wyzwań nie brakuje

Praca w warunkach pandemii to nie tylko wyzwanie dla audytorów, ale też dla członków władz spółek. Pracy online z biegłym rewidentem nauczyć musiały się m.in. rady nadzorcze.

To szczególne wyzwanie dla rad nadzorczych spółek giełdowych, w przypadku których relacje z audytorem spoczywają przede wszystkim na komitetach audytu. I z perspektywy roku można powiedzieć, że współpraca w tym

obszarze nie wygląda źle. Nauczylismy się pracy zdalnej. Teraz trwa proces udoskonalania wzajemnych relacji, a nie tylko czekania, kiedy wrócimy do czasu sprzed pandemii – komentuje Piotr Rybicki, ekspert corporate governance z portalu nadzorkorporacyjny.pl.

Na audytorów działających w segmencie JZP w ostatnich latach nałożono restrykcyjne wymogi. A dodatkowo musieli zmagać się z legislacyjnymi wyzwaniami dotyczącymi ESEF.

Zawirowania na rynku JZP związane z odroczeniem obowiązku raportowania w formacie ESEF spowodowały, że początek roku przypominał bardziej sezon sensacyjnego serialu w jednej z telewizji internetowych niż standardowy sezon audytorski – potwierdza Dominik Biel, partner w UHY ECA. Ciągłe zwroty akcji i próby rozwikłania zagadki nieustannie towarzyszyły nie tylko audytorom, ale także emitentom.

Na szczęście dziś już wiemy, że na koniec nie było zaskakującego zakończenia – podsumowuje Biel.

OPINIA

PIOTR WYSZOGRODZKI

partner zarządzający działem audytu w PwC Polska

w stanie obrabiać duże ilości danych w czasie niemal rzeczywistym i wracać do klientów, a także inwestorów, z informacją o ich prawidłowości, funkcja audytu wygląda zupełnie inaczej. Z badania przeprowadzonego przez PwC w Wielkiej Brytanii na reprezentatywnej grupie inwestorów i osób zarządzających firmami wynika, że obie grupy zgodne są co do nowych oczekiwań stojących przed profesją audytora. Zależy im na uzyskaniu lepszej informacji i większego wglądu w przyszłe ryzyka, na które narażona jest dana firma. Około 72 proc. inwestorów i 79 proc. osób zarządzających opowiada się za zwiększeniem zakresu badania sprawozdania finansowego o informacje na temat przyszłych perspektyw przedsiębiorstwa i głównych zagrożeń. Także w Polsce ta transformacja jest już zauważalna. Tzw. real-time audit, z poszerzoną rolą audytora, jest możliwy i potrzebny, nie może się jednak odbyć bez transformacji systemów i procesów raportowania finansowego spółek. Dodatkowo usprawnienie kompetencyjne i organizacyjne rad nadzorczych i komitetów audytu musi przyjść w sukurs, aby zwiększyć wiarygodność informacji finansowej. Bez tego zaufanie na rynku nadal będzie towarem deficytowym. Ważne jest, by na te realia spojrzeli także przedstawiciele komitetów audytu w polskich radach nadzorczych, zwłaszcza publicznych.

GOSPODARKA

Zaufanie fundamentem rynku kapitałowego

GPW w tym roku świętuje 30-lecie. Audytorzy są ważną częścią tego ekosystemu.

KATARZYNA KUCHARCZYK

Profesjonalizm audytorów oraz fakt wykonywania przez nich czynności rewizji finansowej na podstawie dokumentów źródłowych w bezpośrednim kontakcie ze spółką i we współpracy z komitetem audytu powodują, że wyniki ich pracy mają szczególną wartość dla inwestorów, giełdy, analityków, agencji ratingowych, regulatorów i innych interesariuszy rynku – podkreśla Piotr Borowski, członek zarządu

GPW. Dodaje, że rzetelny audyt jest niezbędny do podejmowania trafnych decyzji ekonomicznych. Jest to szczególnie istotne obecnie, w tak dynamicznie zmieniających się warunkach gospodarczych. Audytorzy biorą pod lupę sprawozdania spółek już notowanych, ale pomagają im też na wcześniejszych etapach, m.in. przy sporządzaniu części prospektu emisyjnego. Ile firm „wprowadziły” na giełdę poszczególne firmy audytorskie? Grupą kilkudziesięciu debiutantów mogą się pochwalić m.in. BDO, PKF Consult, KPMG, Grant Thornton oraz Misters Audytor. Aktywne jest

też PwC, które wprowadzało na rynek publiczny m.in. Giełdę Papierów Wartościowych. Debiutantami mogą się też pochwalić HLB, UHY ECA czy Polinvest-Audit.

Każdy debiut jest inny. Przedstawiciele KPMG wspominają ofertę Enei. Kiedy wielomiesięczne przygotowania były już na finiszu, wy-

1,1 bln zł

wynosi łączna wartość spółek notowanych na GPW, połowa tej kwoty przypada na firmy krajowe

buchł kryzys finansowy, którego kulminacją był upadek Lehman Brothers 15 września 2008 r. – Mimo tych przeciwności, Enea sprzedała w ofercie publicznej akcje warte blisko 2 mld zł, co biorąc pod uwagę jedynie wartość nowych emisji, było ówczesnie trzecią pod względem wartości ofertą w historii GPW – podkreśla Marek Gajdziński, szef działu audytu w KPMG.

Z kolei w PKF dobrze pamiętają pierwsze obsługiwane debiuty, m.in. Zelmira, Polmosu Białostok czy WSiP.

Całkiem spore emisje, właściciel – Skarb Państwa, który zdecydował o dopusz-

czeniu kapitału prywatnego – wspomina Ewa Jakubczyk-Cały, partner zarządzający PKF Consult. Prawdziwym giełdowym weteranem jest też BDO, które wprowadziło 32 spółki. Wśród nich była Śląska Fabryka Kabli, jeden z pięciu pierwszych debiutantów.

Gdy przygotowywali prospekt Śląskiej Fabryki Kabli, giełdy jeszcze nie było, dlatego w prospekcie uwzględnialiśmy ostrzeżenie dla inwestorów w formule: „Gdy powstanie giełda...” – wspomina Andre Helin, prezes BDO. Dodaje, że prospekt sporządzony w 1991 r. liczył 16 stron. Wówczas wiele osób uznało, że to

bardzo szczegółowy opis przedsiębiorstwa. Zaledwie trzy, cztery lata później przy powołaniu i prywatyzacji narodowych funduszy inwestycyjnych średni prospekt liczył już kilkadziesiąt stron. Ten przykład doskonale odzwierciedla dynamikę, ale ujawnia też ujemną stronę bardzo szybkiego rozwoju rynku kapitałowego.

Wraz ze wzrostem liczby podmiotów rynek kapitałowy i to zarówno w Polsce, jak i za granicą, poddany został olbrzymiej regulacji. Mówiąc kolokwialnie, ta swoista „biegonka” legislacyjna nie ma końca – podsumowuje szef BDO.

RANKING FIRM AUDYTORSKICH BADAJĄCYCH SPÓŁKI NA GPW, DANE ZA 2020 R.

poz. 2021	poz. 2020	Audytor	Punkty	Przychody badanych firm w mln zł	Wartość badanych firm w mln zł
1	1	EY Polska, Warszawa	28,0	132 056	83 436
1	4	PwC, Warszawa	28,0	99 843	91 607
2	3	KPMG, Warszawa	27,2	102 637	135 911
3	5	BDO, Warszawa	26,6	39 862	29 780
4	2	Deloitte Audyt, Warszawa	26,1	174 769	111 265
5	7	Grupa UHY ECA, Kraków	25,7	8 134	4 323
6	6	Grant Thornton, Poznań	25,6	22 074	8 901
7	8	Grupa PKF Consult, Warszawa	24,6	56 041	48 952
8	9	Mazars w Polsce, Warszawa	20,5	7 067	16 254
9	10	Misters Audytor Adviser, Warszawa	19,9	2 114	933
10	12	4Audyty, Poznań	19,3	1 759	949
11	11	Grupa Moore Rewit, Gdańsk	19,2	2 231	1 085
12	16	Polscy Biegli sp. z o.o., Warszawa	16,9	3 323	2 741
13	14	Grupa Pro Audit, Kraków	16,5	1 244	574
14	15	KPFK dr Piotr Rojek, Katowice	16,2	2 493	1 121
15	13	B-Think Audit, Poznań	16,1	1 070	697
16	17	Grupa CSWP, Warszawa	15,8	944	836
17	18	Grupa HLB w Polsce	15,0	2 080	543
18	19	Firma Audytorska Interfin, Kraków	14,7	351	441
19	21	Revision-Rzeszów, Rzeszów	11,5	1 579	536
20	24	Polinvest-Audit, Kraków	11,4	1 180	419
21	28	Rödl & Partner sp. z o.o., Warszawa	8,6	457	173
22	22	Morison Ksi w Polsce	8,3	355	194
23	26	Grupa KPW sp. z o.o., Łódź	7,8	169	127
24	20	Grupa Gumitka, Katowice	6,7	220	84
25	26	WBS Audyt, Warszawa	6,5	220	202
26		AMZ - Audyt i doradztwo	4,6	229	39
27	31	Global Audit Partner sp. z o.o., Warszawa	4,0	28	35
27		BGGM Audyt, Warszawa	4,0	47	61
28	32	Primefields sp. z o.o., Katowice	3,4	53	28

Źródło: wyliczenia własne

OPINIE

JAN LETKIEWICZ

wiceprezes, partner zarządzający
departamentem audytu
w Grant Thornton

MAT PRAS.

Czy 2020 to był trudny rok? Pod względem operacyjnym – zdecydowanie tak. Ale biznesowo to był świetny okres. W Grant Thornton niemal podwoiliśmy przychody z audytu. Pandemia z pewnością nie była łatwym okresem dla audytorów, bo wymusiła dostosowanie się do nowej rzeczywistości. Jednak dla firm, które były technologicznie zaawansowane, nie była większym problemem i nie wpłynęła znacząco negatywnie na ich działalność i wyniki finansowe. My mamy za sobą znakomity rok, z niesamowitym wzrostem przychodów, więc z pewnością nie mogę powiedzieć, że pandemia była dla nas istotną przeszkodą. To, z czym się mierzyliśmy – jak cała branża – to z pewnością fakt, że w roku 2020 większość procedur audytu musiała być realizowana zdalnie. I tak jest również teraz, przy prowadzeniu audytów za rok 2020. W związku z tym pandemia wpłynęła przede wszystkim na tempo wprowadzania technologii do badania. Nie myślę tutaj o technologii audytu, ale raczej o technologii komunikacji, przygotowania, przekazywania danych i ich gromadzenia. Zatem ci wszyscy audytorzy, którzy nie korzystali z narzędzi zdalnej komunikacji i nie potrafili się szybko do rzeczywistości online'owej dostosować, po prostu wypadli z rynku. Jednak chyba takich sytuacji było niewiele. Dla branży ważniejszy niż pandemia jest raczej stały niedobór rąk do pracy. W ostatnich latach znaczna część biegłych rewidentów odeszła na emeryturę, a system szkoleń i egzaminowania nie wypuszcza na rynek wystarczająco dużej liczby nowych, aby tę lukę zagospodarować. Ponadto barierą staje się mała liczba osób podejmujących się zdobywania uprawnień. Przyczyny takiego stanu rzeczy są wielorakie i dość skomplikowane. W mojej ocenie główne bariery to wyzwania stojące przed biegłymi rewidentami w kontekście wiedzy merytorycznej, skomplikowania materii standardów badania i – nie ukrywamy – zwiększone ryzyko wykonywania zawodu. Taka sytuacja powoduje, że nasila się walka o talenty. Oznacza to jednak, że atrakcyjność zawodu będzie rosła, i mam nadzieję, że szybko osiągniemy punkt równowagi. Ten akurat aspekt zmian oceniam jako pozytywny. Jeśli miałbym jednym zdaniem ocenić, jaki to był rok, stwierdziłbym, że było bardzo dużo pracy i była ona inna. A dla naszej firmy był to rok rekordowy pod każdym względem: liczby klientów, liczby pracowników i wreszcie ilości pracy. Ponieważ jest to kolejny rok intensywnego wzrostu, to również wysiłek włożony w zarządzanie tak istotnym wzrostem był rekordowy. /©©

JAROSŁAW DAC

partner EY,
dyrektor ds. praktyki
zawodowej

MAT PRAS.

Rok 2020 był trudny dla gospodarki i biznesu. Mimo zakładanego kresu pandemii 2021 nie będzie łatwiejszy. Kryzys wywołany przez Covid-19 różnie się objawił z różnymi branżami, ale wszystkie musiały się dostosować do niespotykanej dotąd skali niepewności i zmian. W naturalny sposób przełożyło się to na pracę biegłych rewidentów i wyzwania dla firm audytorskich. Badania sprawozdań za rok 2019 były w dużym stopniu przeprowadzane w sposób podobny do lat poprzednich, w większości w siedzibie podmiotów badanych, bez utrudnień w fizycznym uczestniczeniu w inwentaryzacjach. Jednak już finalizacja wielu badań było nie lada wyzwaniem. Po dniu bilansowym działalność wielu podmiotów była ograniczana administracyjnie, a wiele miało trudności z łańcuchem dostaw. Pomimo pojawiających się tarcz antycovidowych wystąpiły problemy z finansowaniem. Nie są to okoliczności, w których jednostki gospodarcze i ich audytorzy mają łatwe zadanie z oceną skali ryzyka i poziomu niepewności. W większości sytuacji podpowiedzią było przeprowadzenie analiz scenariuszowych oraz odpowiednie ujawnienia w sprawozdaniach finansowych. Badanie sprawozdań za rok 2020 nie jest wcale łatwiejszym zadaniem. Poziom niepewności jest wciąż wysoki, a ryzyka związane z założeniem kontynuacji działalności czy utratą wartości aktywów stanowią nadal kluczowe obszary badania. Dodatkowo czasy kryzysu to czasy podwyższonego ryzyka oszustw. Oprócz tego wiele spółek musiało się dostosować do warunków pandemicznych, zmienić procesy operacyjne, zmodyfikować procedury i mechanizmy kontrolne. W bardzo wielu wypadkach spółki musiały przejść na pracę w formule hybrydowej lub w pełni zdalnej. To samo dotyczy firm audytorskich. Bardzo duża część badań odbyła się w formule zdalnej, a w części przypadków mogły nawet wystąpić problemy z przeprowadzeniem inwentaryzacji. Wymusiło to modyfikację podejścia do procesu badania, dużo szerszego użycia narzędzi cyfrowych, rozwiązań chmurowych i nowoczesnych form komunikacji. Ten trend był obecny w gospodarce i pracy firm audytorskich już wcześniej, ale kryzys pandemiczny bardzo go przyspieszył. Jeszcze jakiś czas temu spółki i biegli operowali w istotnym zakresie dokumentacją w formie papierowej, obecnie dokumentacja ma prawie wyłącznie formę elektroniczną. Kwalifikowane podpisy elektroniczne, ePUAP, sprawozdania w formacie xml czy wreszcie raporty spółek giełdowych zgodne ze specyfikacją xbrl – to tylko niektóre elementy tych zmian. /©©

MAREK GAJDIŃSKI

partner, szef działu audytu
w KPMG w Polsce

MAT PRAS.

Unijna reforma rynku audytorskiego przyniosła zmiany, ale nie były to zmiany jednolite w całej Unii. Zdecydowawszy się na wprowadzenie wielu opcji, wybieranych bądź nie przez poszczególne kraje, ustawodawca unijny doprowadził do tzw. patchworku wymogów, które w każdym kraju są inne. Do tego dochodzi niejednolite podejście lub różne interpretacje na poziomie organów regulacyjnych lub nadzorczych w poszczególnych krajach w kwestii stosowania tych wymogów, które są jednakowe dla wszystkich. Taka sytuacja powoduje, że zarówno badane jednostki zainteresowania publicznego, jak i badające je firmy audytorskie są na nierównych pozycjach, porównując poszczególne kraje UE.

„ Jednym z priorytetów regulatorów unijnych powinno być doprowadzenie do większej jednolitości regulacji w ramach UE

Jednym z priorytetów regulatorów unijnych powinno być doprowadzenie do większej jednolitości regulacji w ramach całej Unii Europejskiej. Z perspektywy Polski jestem przekonany, że działania nowego organu nadzoru funkcjonującego od 2020 r. – PANA – przyczynią się w dłuższej perspektywie do dalszego podniesienia jakości rewizji finansowej w skali całego rynku audytorskiego w Polsce. Jako profesja biegłych rewidentów, której zasadniczym celem jest służenie interesowi publicznemu, jesteśmy zobowiązani do ciągłego doskonalenia swojego warsztatu pracy i dbania o jakość usług oraz szybkiego reagowania na aktualne wyzwania gospodarcze i oczekiwania rynkowe. Ważne jest, by organ nadzoru oprócz działań kontrolnych i sankcjonujących działań także na rzecz edukacji, rozwoju rynku i zwiększania innowacyjności biegłych rewidentów. Obserwujemy już takie działania ze strony organu nadzoru, co jest bardzo pozytywnym sygnałem. /©©

REKLAMA 0908601 / A / ANDRE

4AUDYT

THINK GLOBAL — THINK TGS

budujemy zaufanie

W AUDYCIE

POLAND AUDYT PODATKI FINANSE

POZNAŃ — WARSZAWA — WROCŁAW — KATOWICE — GDAŃSK

Audyt finansowy
Doradztwo podatkowe i rachunkowe
Doradztwo gospodarcze
Wsparcie nadzoru właścicielskiego

4audyt.pl

We are part of TGS, a multidisciplinary global business network of independent firms providing accounting, audit, tax, business advisory and commercial legal services.

tgs-global.com

LUDZIE

To oni tworzyli polski rynek audytu

Przedstawiciele samorządu zawodowego biegłych rewidentów, resortu finansów, ekonomiści i finansiści – przedstawiamy ludzi, którzy ukształtowali branżę.

KATARZYNA KUCHARCZYK
ANNA OGONOWSKA-REJER

Audyt jest fundamentem wiarygodności przedsiębiorstw. Wszystkich, którzy zasłużyli się dla rozwoju rynku audytorskiego na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat, wymienić nie sposób.

Zręby audytu

Osobą, bez której trudno jednak wyobrazić sobie polską rachunkowość, był na pewno Jerzy Sablik, wieloletni przewodniczący Stowarzyszenia Księgowych w Polsce (zmarł 13 lipca 2003 r.). Na początku lat 90. aktywnie uczestniczył w organizowaniu Krajowej Rady Biegłych Rewidentów. Był jej pierwszym prezesem. Funkcję tę pełnił do 1997 r. Zajmował się przygotowaniem księgowych i biegłych do wyzwań, jakie niesie globalizacja i integracja europejska. Twierdził, że szybko zmieniające się przepisy i warunki prowadzenia działalności wymagają od środowiska księgowych, rewidentów i finansistów ciągłego doskonalenia wiedzy. Jego słowa są nadal aktualne.

Legendą polskiej rachunkowości jest też Zdzisław Fedak, doktor nauk ekonomicznych, biegły rewident, emerytowany wieloletni dyrektor departamentu rachunkowości w Ministerstwie Finansów. Redaktor miesięcznika „Rachunkowość”. Od wielu lat wiceprzewodniczącą rady naukowej Stowarzyszenia Księgowych w Polsce. Przez dwie kadencje wiceprezes KRBR i przewodniczącą komisji ds. standardów rewizji finansowej. Członek komitetu standardów rachunkowości przy ministrze finansów. I nadal aktywny autor licznych publikacji.

– Całe szczęście, że w okresie transformacji gospodarczej pomyślano również o powstaniu wolnego, niezależnego zawodu biegłego rewidenta. Bardzo istotną rolę, moim zdaniem, miał w tym ówczesny szef Komisji Papierów Wartościowych Lesław Paga – mówi z kolei Ewa Jakubczyk-Cały,

partner zarządzający PKF Consult.

Lesław Paga w 1989 r. rozpoczął pracę jako doradca ministra finansów, a następnie został dyrektorem departamentu w Ministerstwie Przekształceń Własnościowych. W latach 1991–1994 był współtwórcą i pierwszym przewodniczącym KPWiG. Od 1994 prezes Deloitte & Touche Polska oraz w latach 1999–2002, prezes zarządu Deloitte & Touche Central Europe. Jeden z nielicznych polskich menedżerów, który objął regionalną

go osobiście. Od tego czasu spotykamy się przy różnych okazjach, i ilekroć się spotkamy i rozmawiamy o biznesie, wychodzę bogatszy o to, co usłyszałem – podsumowuje Seredyński.

Twarzami polskiego audytu są też Antoni F. Reczek i Krzysztof Kucharski. Pierwszy jest audytorem z ponad 30-letnim doświadczeniem w doradzaniu instytucjom finansowym. Lista pełnionych przez niego funkcji jest długa: przewodniczący rady nadzorczej ING Banku Śląskiego,

dowej KIBR, a także Komitetu Standardów Rachunkowości przy Ministerstwie Finansów, wdrażał w Polsce we współpracy z GPW międzynarodowe standardy rachunkowości. Był uczestnikiem pierwszych procesów prywatyzacyjnych.

Kobiety w branży

Filarem polskiego audytu była również Maria Rzepnikowska, współzałożycielka spółki Providum – jednej z pierwszych dziesięciu firm uprawnionych do badania sprawozdań na polskim rynku (1991 r.), która „wprowadziła” na giełdę takie spółki, jak: Próchnik, Wólczanka, Wedel, Biurosystem czy KGHM (łącznie z ówczesnym BDO Binder). Następnie była prezesem Deloitte Audit, a także konsultantem przy tworzeniu ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie. Wykładała rachunkowość na Uniwersytecie Łódzkim i współpracowała z Lesławem Pagą w Komisji Papierów Wartościowych. Pełniła funkcję wiceprezesa KIBR, zasiadała też w Komisji Nadzoru Audytowego. Reprezentowała KIBR w Radzie Federacji Europejskich Księgowych – jako pierwszy przedstawiciel Polski w zarządzie tej organizacji. Współpracowała w tworzeniu dyrektyw unijnych. Zmarła 3 stycznia 2021 r.

Ważną osobą na rodzimym rynku audytu jest również Joanna Dadacz – przedstawicielka resortu finansów, ekspertka, autorka licznych artykułów oraz komentarzy z zakresu rachunkowości i audytu. Była m.in. członkiem Komitetu Audytu w Ministerstwie Skarbu Państwa, członkiem Komisji Nadzoru Audytowego i przewodniczącą Komitetu Standardów Rachunkowości.

Osobami ważnymi dla branży są również Barbara Misterska-Dragan oraz Joanna Żukowska-Kalita. Misterska-Dragan jest aktualnym prezesem KRBR. Ma ponad 30-letnie doświadczenie w audycie. W latach 2001–2003 była podsekretarzem stanu w MSP. Uczestniczyła w pracach grupy ekspertów ds. międzynarodowych standardów rachunkowości i sprawozdawczości finansowej. Z kolei Żukowska-Kalita jest członkiem KRBR oraz komisji ds. standaryzacji usług świadczonych przez biegłych rewidentów. Jest też przewodniczącą komisji ds. etyki i prezesem Regionalnej Rady RO PIBR w Lublinie.

Trzeba także dostrzec aktywność i determinację biegłych rewidentów, którzy przed laty podjęli wyzwanie tworzenia firm, z których część stała się wiodącymi graczami w Polsce. To wspomniane już BDO z André Helinem i Kristofem Zorde, Mazars z Michele Kiviattowskim i Moniką Kaczorek, PKF z Ewą Jakubczyk-Cały oraz obecny Grant Thornton – wówczas HLB Frackowiak z prof. Waldemarem Frackowiakiem, Tomaszem Wróblewskim i Janem Letkiewiczem. /©©

14 tys.

osób pracuje
w firmach audytorskich

9 tys.

tyle wynosiło

zatrudnienie
w firmach działających
na rynku audytu
w Polsce 10 lat temu

funkcję zarządczą w międzynarodowym przedsiębiorstwie. Zmarł 2 lipca 2003 r.

Legendarni praktycy

Fundamentem branży jest do dziś André Helin, szef BDO.

– To człowiek, który w pewnym sensie uczył nas w Polsce audytu w warunkach gospodarki rynkowej po 1989 r. Swoje doświadczenie czerpał z gospodarki duńskiej, gdzie również posiada uprawnienia biegłego rewidenta. Brał udział w pierwszych prywatyzacjach i pierwszych projektach IPO – m.in. Śląskiej Fabryki Kabli czy Polskiego Koncernu Naftowego – mówi Roman Seredyński, partner zarządzający UHY ECA. Wspomina, że najpierw poznał Helina jako studenta i kandydata na biegłego rewidenta, czytając książki i podręczniki jego autorstwa.

– Następnie, już w 2004 r. po zdobyciu uprawnień biegłego, miałem okazję poznać

członek zarządu Vanquis Bank (Anglia), a także przewodniczący Rady Brytyjsko-Polskiej Izby Handlowej. Był też prezesem Pricewaterhouse Coopers. Przez dwie dekady związany z tą firmą, gdzie zarządzał działem audytu i był liderem ds. polityki regulacyjnej w regionie Europy Środkowo-Wschodniej.

Z kolei Krzysztof Kucharski był współtwórcą Krajowej Izby Biegłych Rewidentów (dzisiaj Polska Izba Biegłych Rewidentów) oraz Polskiego Stowarzyszenia Konsultantów. Od 1991 r. pracował jako partner w Arthur Andersen, a później Ernst & Young. Był współautorem obowiązujących do dzisiaj polskich standardów rachunkowości, a jako członek Komitetu Standardów Rachunkowości, utworzonego przy Fundacji Rozwoju Rynku Kapitałowego, miał istotny wpływ na sprawozdawczość finansową giełdowych spółek. Jako członek Komisji ds. Standardów Rewizji Finansowej oraz ds. Współpracy Międzynarodowej

1,8 mld zł (w tym ponad 0,7 mld zł stanowiły przychody z samego audytu), a zatrudnienie sięgało 5,4 tys. osób. Z kolei wszystkie firmy uwzględnione w rankingu w 2011 r. świadczyły usługi o wartości sięgającej 2,3 mld zł (niemal 1 mld zł z samego audytu) i zatrudniały prawie 9 tys. osób. Minęło kolejnych dziesięć lat... i mamy rynek o wartości 4,3 mld zł i łącznym zatrudnieniu 14 tys. osób (niemal 5 tys. w samym audycie). Dynamika wzrostu przychodów w firmach audytorskich na przestrzeni ostatnich lat jest wyższa niż tempo zwiększania zatrudnienia. To skutek wzrostu efektywności, przekształceń rynkowych (fuzje, przejęcia), poszukiwania efektów synergii, wykorzystania nowych technologii i zwiększania zakresu świadczonych usług. Biznes i regulacje cały czas ewoluują, a polską legiślację cechuje duża zmienność. Dla przedsiębiorców to zła wiadomość, ale woda na młyn dla szerokiego grona doradców. Co wcale nie znaczy, że rynek audytu jest „łatwy”. Dobitnie świadczy o tym systematycznie spadająca liczba firm audytorskich. ■

JOANNA DADACZ

ZDZISŁAW FEDAK

ANDRÉ HELIN

KRZYSZTOF KUCHARSKI

BARBARA
MISTERSKA-DRAGAN

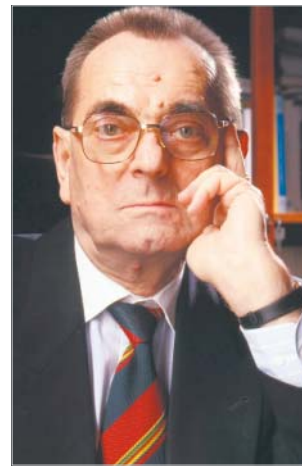
LESŁAW PAGA

ANTONI RECZEK

MARIA RZEPNIKOWSKA

JERZY SABLIK

JOANNA
ŻUKOWSKA-KALITA

HISTORIA

Dwadzieścia lat temu i dziś

Pierwszy Ranking Audytorów „Rzeczpospolitej” ukazał się w czerwcu 2001 r. W dużej mierze bazował na danych z Monitora Polski B. Wtedy największych graczy określano mianem „wielkiej piątki”. Według danych z tamtego zestawienia grupę tę tworzyły: PricewaterhouseCoopers, Arthur Andersen, KPMG Polska, Ernst & Young oraz Deloitte & Touche. Ich łączne przychody sięgały wtedy 1 mld zł. Firmy te zatrudniały łącznie 3,5 tys. osób, a w samym audycie ponad 1,3 tys. Kolejne lata były burzliwe. Z jednej strony firmy rosły w siłę, z drugiej byliśmy świadkami bankructw i wypadania z rynku przedstawicieli branży. Rewolucyjne zmiany i przekształcenia nie oszczędziły też największych. W kolejnych zestawieniach nie znajdziemy już np. firmy Arthur Andersen. Natomiast pozostali wiodący gracze zajęli mocną pozycję i bronią jej zaciekle do dziś. Jak to wygląda w liczbach? Jeśli spojrzeliśmy na półmetek naszego rankingu, czyli X edycję, zobaczymy, że łączne przychody wypracowane wtedy przez wielką czwórkę wynosiły ponad